

A befogadó intézményekben tartózkodó serdülőkorú fiú kérelmezők szerhasználatának megelőzése

Iránymutatások a csoportos
beszélgetésekhez

**Iránymutatások befogadó intézményekben tartózkodó
serdülőkorú fiú kérelmezőkkel a szerhasználat
megelőzéséről folytatott csoportos beszélgetésekhez**

**Az EUAA „Mindenhol van élet” című
animációjával való együttes felhasználásra.**

2025. március

2022. január 19-én az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségévé (EUAA) vált. Az EASO-ra, az EASO termékeire és szerveire való valamennyi hivatkozást az EUAA-ra való hivatkozásként kell értelmezni.

Kézirat lezárva: 2025. március

Sem az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA), sem az EUAA nevében eljáró személyek nem tartoznak felelősséggel az alábbi információk esetleges felhasználásáért.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2025

PDF ISBN 978-92-9418-043-8 doi:10.2847/7609855 BZ-01-25-014-HU-N

© Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA), 2025

A többszörözés a forrás feltüntetésével engedélyezett.

A nem az EUAA tulajdonában lévő elemek felhasználása vagy sokszorosítása érdekében közvetlenül a szerzői jog tulajdonosához kell engedélyért fordulni. Az EUAA a következő elemek tekintetében nem rendelkezik szerzői joggal:

A borítón szereplő illusztráció: A „Mindenhol van élet” című animáció © EUAA, 2024.

Az iránymutatásokról

Miért készültek ezek az iránymutatások? Az uniós tagállamokban és a schengeni társult országokban figyelmet érdemlő jelenséggé azonosították a szerhasználatot a befogadó intézményi környezetben ⁽¹⁾. Az EUAA ezért a megelőzésre helyezi a hangsúlyt a kérelmezőkkel végzett munka során, különösen a fiú kérelmezők esetében, akiket a legveszélyeztetettebb csoportként azonosítottak. Az iránymutatások azzal a céllal készültek, hogy kiegészítsék a szerhasználat megelőzéséről szóló EUAA-animációt ⁽²⁾, és azzal együttesen használandók fel. Mindkettő célja, hogy segítse a befogadásban dolgozó szakembereket abban, hogy prevenciós célú beszélgetéseket folytassanak serdülőkorú fiú kérelmezőkkel.

Hogyan dolgoztuk ki ezeket az iránymutatásokat? Az EUAA sérülékenységgel foglalkozó csoportja a szerhasználat és a szerhasználat megelőzésével, a sérülékenységgel és a mentális egészséggel foglalkozó tagállami szakértők támogatásával dolgozta ki ezeket az iránymutatásokat. A kidolgozási folyamat kulcsa az Európai Unió Kábítószer-ügynökségének szakértőivel folytatott konzultáció volt.

Kinek kell használnia ezeket az iránymutatásokat? Ezek az iránymutatások a befogadó intézményekben tartózkodó, serdülőkorú fiú kérelmezőkkel foglalkozó szakembereknek, köztük szociális munkásoknak, tanácsadóknak, pszichológusoknak és tanároknak szólnak. Hasznosak lehetnek a pszichoszociális munkával kapcsolatos képzettséggel rendelkező, más profilú befogadási szakemberek számára is.

Hogyan használjuk ezeket az iránymutatásokat? A bevezetést követően ezek az iránymutatások két fő részre tagolódnak. Az első rész az EUAA szerhasználat megelőzéséről szóló animációját és annak célját ismerteti. A második rész tippeket ad arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet csoportos beszélgetéseket folytatni serdülőkorú fiú kérelmezőkkel, az animációs kisfilmet felhasználva eszközként. A mellékletek rövid áttekintést nyújtanak a szerhasználat és a szerhasználat megelőzésének témáiról, hogy segítségükkel bővítsék általános ismereteiket azok a befogadásban dolgozó szakemberek, akik a serdülőkorú fiú kérelmezőkkel folytatott csoportos beszélgetéseket moderálják majd.

Hogyan kapcsolódnak ezek az iránymutatások az EUAA többi

eszközhöz? Ezek az iránymutatások kiegészítik az EUAA mentális egészségről és jóllétről, pszichoedukációról ⁽³⁾ és az első vonalbeli személyzet pszichoszociális tudatosságáról ⁽⁴⁾ szóló egyéb erőforrásait. Az animációs kisfilm az EUAA Let's Speak Asylum (Beszéljünk a menekültügyről) portáljának (információnyújtás a befogadással összefüggésben) ⁽⁵⁾ része. Az EUAA valamennyi gyakorlati eszköze elérhető az EUAA honlapján: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

⁽¹⁾ Az EU 27 tagállama, valamint Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc.

⁽²⁾ EUAA, „Prevention of substance use” (A szerhasználat megelőzése), EUAA YouTube csatorna, 2024. december 13., hozzáférés: 2025. február 6., <https://www.youtube.com/watch?v=nsJPFgE517o&t=36s>. Az animáció angol nyelven, valamint az Európába érkező nemzetközi védelmet kérelmezők által rendszerint beszélt 8 nyelven érhető el. A filmet emellett 22 uniós nyelven feliratozták.

⁽³⁾ EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part I. for Senior Management* (Gyakorlati útmutató a nemzetközi védelmet kérelmezők mentális egészségéről és jólétéről – I. rész a felső vezetés számára), 2024. november, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-i-senior-management>; EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part II. for those working in the first line* (Gyakorlati útmutató a nemzetközi védelmet kérelmezők mentális egészségéről és jólétéről – II. rész az első vonalban dolgozók számára), 2024. november, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>; EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part III* (Gyakorlati útmutató a nemzetközi védelmet kérelmezők mentális egészségéről és jólétéről – III. rész). *Toolbox for the implementation of mental health and psychosocial support* (Eszköztár a mentális egészség és a pszichoszociális támogatás megvalósításához), 2024. november, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>; EUAA, *How can I support my child during difficult times?* (Hogyan támogathatom a gyermekemet a nehéz időszakokban?), 2023. június, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/how-can-i-support-my-child-during-difficult-times>; EUAA, *How can I deal with situations in which my parents seem sad, worried, or angry?* (Hogyan kezelhetem azokat a helyzeteket, amikor a szüleim szomorúnak, aggódónak vagy dühösnek tűnnek?), 2023. június, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/how-can-i-deal-situations-which-my-parents-seem-sad-worried-or-angry>; EUAA, *How to handle situations when my friend or sibling is sad, angry or does dangerous things?* (Hogyan kezeljem azokat a helyzeteket, amikor a barátom vagy testvérem szomorúnak, dühösnek tűnik vagy veszélyes dolgokat művel?), 2023. június, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/how-handle-situations-when-my-friend-or-sibling-sad-angry-or-does-dangerous-things>.

⁽⁴⁾ EUAA, „Psychological First Aid” (Pszichológiai elsősegély), EUAA YouTube csatorna, 2023. június 26., hozzáférés: 2025. február 6., <https://www.youtube.com/watch?v=kbcCUeng8ul>, [útmutatóval](#) együtt.

⁽⁵⁾ EUAA, Lets Speak Asylum portál, 2023. január, hozzáférés: 2025. február 23., <https://lsa.euaa.europa.eu/>.

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	5
1. Bevezetés	6
1.1. Az iránymutatások célja	7
1.2. Kinek kell használnia ezeket az iránymutatásokat?	8
2. Az EUAA szerhasználat megelőzéséről szóló animációja	9
2.1. Cél és célcsoport	9
2.2. Kulcsfontosságú üzenetek, témák és szimbólumok	10
2.3. Cselekmény	11
3. Hogyan folytasson csoportos beszélgetéseket serdülőkorú fiú kérelmezőkkel az EUAA animációját felhasználva?	12
3.1. Felkészülés és biztosítékok	12
3.2. A csoportos beszélgetés levezetése	13
3.2.1. A csoportos beszélgetés bevezetése	14
3.2.2. Tippek a csoportos beszélgetés moderálásához – 1. szakasz	15
3.2.3. Tippek a csoportos beszélgetés moderálásához – 2. szakasz	18
3.2.4. A csoportos beszélgetés lezárása	19
Mellékletek a prevenciós célú csoportos beszélgetéseket levezetőknek szóló kiegészítő információkkal	20
I. melléklet: Szerhasználat és annak hatása a fiatalokra	20
II. melléklet: Mit jelent a szerhasználat hatékony megelőzése?	23

Rövidítések jegyzéke

Rövidítés	Fogalom meghatározás
EU	Európai Unió
EU+ országok	Az uniós tagállamok, valamint Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc
EUAA	Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége
EUDA	Az Európai Unió Kábítószer-ügynöksége
EUPC	Az Európai Unió megelőzési programja
Menekültügyi egyezmény	A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. évi egyezmény és annak 1967. évi jegyzőkönyve (az EU menekültügyi jogszabályaiban és az EUB által „genfi egyezményként” említett dokumentum)
REITOX	Réseau Européen d'Information sur les Drogues et les Toxicomanies (a Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Információs Hálózata)

1. Bevezetés

Az EUAA nemrégiben készült tanulmányai szerint a szerhasználat figyelmet érdemlő jelenség a befogadó intézményekben Európában, és egyike a három legnagyobb mentális egészségügyi problémának és a kritikus eseményekre figyelmeztető jeleknek ⁽⁶⁾. A témának az Európai Unió Kábítószer-ügynöksége (EUDA) és az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA) által végzett részletesebb elemzéséből ⁽⁷⁾ az derült ki, hogy az uniós tagállamok és a schengeni társult országok (EU+ országok) befogadási szakemberei szerint a szerhasználat vagy jelentős (27%), vagy alkalmi probléma (50%) a befogadó intézményekben ⁽⁸⁾.

A feltárt okok az utazás előtt vagy alatt, illetve az érkezés után átélt tapasztalatokhoz kapcsolódnak. Ide tartoznak a származási országokban vagy a tranzit során bekövetkezett traumatikus események, a közösségi és szociális támogatás elvesztése, az értelmes tevékenységekben való részvétel hiánya, a hosszadalmas menekültügyi eljárásokkal kapcsolatos bizonytalanság vagy a munkanélküliség a fogadó országokban ⁽⁹⁾. Az alkohol, a tiltott szerek és a felírt gyógyszerek kérelmezők általi használatával kapcsolatban megfigyelt jelentősebb következmények közé tartoznak a mentális egészséggel kapcsolatos aggályok, az olyan szociális problémák, mint a foglalkoztatás hiánya, a családdal, más bentlakókkal vagy a személyzettel való konfliktusok, valamint az agresszió és kisebb mértékben az iskoláztatás elhanyagolása és az iskolai problémák.

A tanulmány szerint a fiatal, egyedülálló férfi kérelmezők, köztük a serdülők és a kísérelő nélküli kiskorúak alkotják a leginkább veszélyeztetett csoportot. Az EU+ országokból származó társaikhoz hasonlóan a serdülőkorú kérelmezők is hajlamosak lehetnek a kockázatvállalásra és a kísérletezésre, amely magában foglalhatja a szerhasználatot is. E tekintetben kiszolgáltatottak lehetnek az utazásukhoz kapcsolódó kockázatok, valamint az új országba való megérkezéskor és a nemzetközi védelem kérelmezése során bekövetkező kritikus változások miatt. Sokan bizonytalanságot élnek át, amikor a nemzetközi védelem iránti kérelmükre vonatkozó határozatra várnak. Ráadásul a kísérelő nélkül Európába érkezők azzal a kihívással is szembesülnek, hogy egyedül kell megbirkózniuk a helyzetükkel, gyakran távol a családjuktól és a közösségüktől.

⁽⁶⁾ EASO, *Mental health of applicants for international protection in Europe – Initial mapping report* (A nemzetközi védelmet kérelmezők mentális egészsége Európában – Kezdeti feltérképező jelentés), 2020. július, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/report-mental-health-applicants>; EASO, *Consultations with Applicants for International Protection on Mental Health A participatory approach – supported by Member State authorities and civil society* (Konzultációk a nemzetközi védelmet kérelmezőkkel a mentális egészségről – Résztvevő alapon megközelítés, a tagállami hatóságok és a civil társadalom támogatásával), 2021. december, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/consultation-applicants-international-protection-mental-health>; EUAA, *Critical incident management in the field of asylum and reception* (Kritikus incidensek kezelése a menekültügyi és befogadási területen), 2022, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/critical-incident-management-field-asylum-and-reception>.

⁽⁷⁾ EMCDDA-EUAA, *Professionals working in reception centres in Europe: an overview of drug related challenges and support needs* (Az európai befogadó állomásokon dolgozó szakemberek: a kábítószerrel kapcsolatos kihívások és támogatási szükségletek áttekintése), 2023. október, hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/professionals-working-reception-centres-europe-overview-drug-related-challenges-and-support-needs>.

⁽⁸⁾ Uo., 21. o.

⁽⁹⁾ Uo., 21–22. o.

E problémák kezelése érdekében az EUAA kidolgozta a „Mindenhol van élet” című animációs kisfilmet, amely az EU+ országok befogadó intézményeiben élő serdülőkorú fiúkat célozza meg. Olyan eszköz, amely megkönnyítheti a prevenciós beszélgetéseket és esetlegesen más vonatkozó kezdeményezéseket ezen intézményekben.

1.1. Az iránymutatások célja

Ezek az iránymutatások tippekkel szolgálnak ahhoz, hogy az EUAA „Mindenhol van élet” című animációs kisfilmje segítségével megvitassuk az alábbi témákat a serdülőkorú fiú kérelmezőkkel:

- hogyan élik meg a fiú kérelmezők a befogadó intézménybeli életet, és melyek a legfontosabb kérdések, amelyek foglalkoztatják őket;
- mi az, amire fontos összpontosítaniuk, amíg a kérelmeikkel kapcsolatos döntésekre várnak;
- szocializálódás és kapcsolattartás a befogadó intézményben töltött idő alatt;
- motiváció a rendelkezésre álló erőforrások igénybevételével történő, pozitív megküzdésre.

Ezek az iránymutatások a következőkről is tömör áttekintést nyújtanak:

- a szerhasználat, a problémás szerhasználatra való továbblépés, valamint a szerhasználati zavarok, a fiatalokra összpontosítva ([I. melléklet: Szerhasználat és annak hatása a fiatalokra](#));
- a szerhasználat megelőzése, az egészséges környezetre és társadalmi kapcsolatokra helyezve a hangsúlyt ([II. melléklet: Mit jelent a szerhasználat hatékony megelőzése?](#)).

A mellékletekben szereplő áttekintések segítik, hogy a befogadással foglalkozó szakemberek általános ismereteket szerezzenek a vizsgált két témában.

Az alábbiak nem tartoznak ezen iránymutatások hatálya alá:

- szerhasználati zavarok és kapcsolódó ártalmak;
- az Európában elterjedten használt szerek típusai és hatásaik.

Ezeket a témákat ki kell zárni az EUAA animációján alapuló beszélgetésekből. Abban az esetben, ha egyes fiúk igényt mutatnak arra, hogy beszélgessenek a szerhasználat hatásairól vagy a támogatásról, tanácsos konzultálni kábítószerekkel foglalkozó szakemberekkel vagy olyan forrásokkal, mint az EUDA Kábítószer és a Kábítószer-függőség

Európai Információs Hálózata (REITOX) ⁽¹⁰⁾ és az EU megelőzési programjának (EUPC) minősített oktatói ⁽¹¹⁾.

1.2. Kinek kell használnia ezeket az iránymutatásokat?

Ezek az iránymutatások serdülőkorú kérelmezőkkel foglalkozó szakembereknek szólnak, beleértve a szociális munkásokat, tanácsadókat, pszichológusokat és a sebezhetőségi tisztviselőket, a tanárokat, valamint más profilú befogadási szakembereket, minthogy pszichoszociális munkával kapcsolatos háttérrel vagy képzéssel rendelkeznek. A serdülőkorú fiúkkal folytatott csoportos beszélgetéseket támogató tolmácsok és kulturális közvetítők szintén tanulmányozhatják az iránymutatásokat.

Az ezekben a beszélgetésekben részt vevő befogadási szakemberekkel szemben nem elvárás, hogy szakértelemmel rendelkezzenek a szerhasználat terén, vagy kapcsolódó információkat nyújtsanak.

⁽¹⁰⁾ EUDA, „REITOX network of national focal points” (REITOX nemzetközi kapcsolattartó pontok hálózata), az EUDA honlapja, hozzáférés: 2025. január 15., https://www.euda.europa.eu/about/partners/reitox_en. A REITOX a szerhasználat megfigyelésében részt vevő nemzeti szintű szereplők EUDA-hálózata. 30 kijelölt nemzeti intézményből vagy ügynökségből áll, amelyek a kábítószerrel és a kábítószer-függőséggel kapcsolatos adatgyűjtésért és jelentéstételért felelősek. Ezeket az intézményeket „nemzeti kapcsolattartó pontoknak” vagy „nemzeti kábítószer-megfigyelő központoknak” nevezik.

⁽¹¹⁾ EUDA, „European Prevention Curriculum (EUPC): list of trainers and master trainers” (Az Európai Unió megelőzési programja: oktatók és mesteroktatók listája), az EUDA honlapja, hozzáférés: 2025. január 15., https://www.euda.europa.eu/best-practice/european-prevention-curriculum-eupc/list-of-trainers_en. Az oktatók listája országonkénti bontásban érhető el.

2. Az EUAA szerhasználat megelőzéséről szóló animációja

Az EUAA szerhasználat megelőzéséről szóló animációs kisfilmje összhangban van a humanitárius szereplők által jelenleg széles körben használt mentális egészségügyi és pszichoszociális támogatási megközelítéssel. Ez a megközelítés elismeri, hogy mennyire fontos a prevenció célú mentális egészségügyi ellátás a kérelmezők számára. Ez magában foglalja a kérelmezők pszichoszociális szükségleteinek kielégítését a megérkezés pillanatától kezdve, az alapvető szolgáltatások és biztonság biztosítása révén, valamint a közösségben való részvétel, a családi kapcsolatok, a szociális hálózatok és a pszichoedukáció erősítését a teljes tartózkodás során, csökkentve ezzel a negatív megküzdés, például a szerhasználat kockázatát, az ellenálló képesség növelése mellett ⁽¹²⁾.

Az animáció az EUDA-nak a szerhasználat megelőzésére vonatkozó, tényeken alapuló megközelítését is követi, amely előmozdítja az olyan környezetek kialakítását, amelyek nem csábítanak szerhasználatra, az egészséges társadalmi kapcsolatok kiépítését és a kockázatnak kitett személyek értelmes napi tevékenységekbe való bevonását.

Az animáció célja, hogy segítse az első vonalbeli tisztviselőket a serdülőkorú fiú kérelmezőkkel való kapcsolatteremtésben, megkönnyítve számukra a kihívások, valamint annak megvitatását, hogy hogyan tölthetik konstruktívan az idejüket a befogadó intézményben való tartózkodás alatt. Az animáció kerüli, hogy magára a szerhasználatra összpontosítson, és nem tartalmaz tiltó, figyelmeztető vagy büntető jellegű üzeneteket, mivel ezek bizonyítottan hatástalanok a fiatalok szerhasználatának megelőzésében.

2.1. Cél és célcsoport

Ez az animáció serdülőkorú fiú kérelmezőknek (14–17 évesek) szól, és célja a szerhasználat és a negatív megküzdés megelőzése. Azon az előzetes feltevésen alapul, hogy a kérelmező fiúk általi negatív megküzdés, beleértve a szerhasználatot is, megelőzhető lenne a helyzetük átfogó megközelítésével. Ez magában foglal egy beszélgetést (csoportos beszélgetés) azokról a változásokról, amelyeken átmennek, az érzéseikről és a befogadó intézményben rendelkezésre álló erőforrásokról, például szociális támogatásról és olyan tevékenységekről, mint a sport vagy a tanulás. Arra ösztönzi őket, hogy a menekültügyi határozatra várva egészséges és produktív módon használják fel a befogadó intézményben töltött idejüket ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part I for Senior Management* (Gyakorlati útmutató a nemzetközi védelmet kérelmezők mentális egészségéről és jólétéről – I. rész a felső vezetés számára), 2024. november, 29–30. o., hozzáférés: 2025. március 19., <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-i-senior-management>.

⁽¹³⁾ E kifejezések jelentését illetően lásd: [I. melléklet: Szerhasználat és annak hatása a fiatalokra](#).

Az animációt olyan fiú kérelmezőknek kell megmutatni, akiknek nincs tapasztalatuk a szerhasználattal, vagy akik eddig csak alkalmi vagy kísérleti jelleggel használtak szert. Az animációt nem tanácsos olyan kérelmező fiúkkal folytatott prevenciós beszélgetés során felhasználni, akik gyakran és káros mértékben használnak szert, vagy függőséggel küzdenek.

Az animációt tizenéves fiú kérelmezőknek kell megmutatni, miután regisztrálták és elhelyezték őket a befogadó intézményben. Arra az időszakra tervezték, amikor a határozatra várnak, ami hónapokig is eltarthat. Ez az idő felhasználható arra, hogy segítsenek nekik a határozat és a befogadó intézményben való tartózkodás utáni élethez szükséges ismeretek és készségek elsajátításában. E tekintetben elengedhetetlen, hogy tisztában legyenek a negatív megküzdési módok megelőzése érdekében a befogadó intézményben rendelkezésre álló összes erőforrással.

2.2. Kulcsfontosságú üzenetek, témák és szimbólumok

Az animáció a következő **fő üzeneteket** tartalmazza a befogadó intézményben tartózkodó serdülőkorú fiú kérelmezők számára.

Az előtted álló kihívások valóságosak és ezeket elismerjük:

- az érkezés után és a kérelemre vonatkozó határozatra várva átélt érzelmek, mint például az aggodalom, a stressz, a frusztráció, a remény, természetesek és jogosak;
- a negatív megküzdési mechanizmusok, például a szerhasználat, egyesek számára úgy tűnhet, hogy segít a bizonytalanság és az aggodalmak kezelésében, és beszélhetünk arról, hogy miért van ez így.

Lehetőség van arra, hogy megbirkózz a problémákkal, és hasznosan töltsd el az időt a befogadó intézményben:

- olyan erőforrások állnak rendelkezésre, amelyek segíthetnek abban, hogy a pozitív megküzdési mechanizmusok felé fordulj:
 - kérj tájékoztatást és támogatást a befogadási és pszichoszociális munkatársaktól;
 - bármely egészségi probléma vagy tünet kezelése érdekében lépj kapcsolatba az egészségügyi személyzettel;
 - a kapcsolatteremtés és a szocializáció érdekében szólítsd meg a bentlakókat;
 - légy aktív, és vegyél részt csoportos tevékenységekben;
- bízz az erősségeidben, az erőforrásaiddban és az ellenálló képességedben.

Az animációban rögzített **kulcsfontosságú témák** a következők:

- magányosság, barátság és a barátok kiválasztása;
- szocializálódás egy új országban;
- alkalmazkodás (pl. a helyi nyelv elsajátítása);

- negatív megküzdési mechanizmusok (pl. szerhasználat);
- a jövőre vonatkozó tervek (pl. jövőbeli foglalkozás);
- pozitív megküzdési mechanizmusok és rendelkezésre álló források a befogadás során;
- kihez fordulhatsz, és kiben bízatsz, amíg a kérelmedre vonatkozó határozatra vársz.

Az animáció **szimbólumokat** használ, többek között egy sárkányt, egy autószerelőt és felhőket, hogy a különböző országokon és helyzeteken átívelően bemutassa és megvitassa a fent felsorolt témákat (a szimbólumok jelentését illetően lásd a [3.2. A csoportos beszélgetés levezetése](#) részt).

2.3. Cselekmény

Az animációban Ahmad, egy 16 éves afgán fiú látható, aki kísérő nélküli menedékkérőként több hónapja tartózkodik a befogadó intézményben. Elmondja, hogy milyen vegyes érzelmek és aggodalmak töltötték el az érkezése után, valamint azt, hogy miként tudott pozitívan megbirkózni a határozatra várva, elkerülve a negatív viselkedésformákat, például a szerhasználatot. Ahmad támogatást kért a személyzettől, részt vett a csoportos tevékenységekben és barátokat szerzett, ami segített neki abban, hogy jobban érezze magát és a bentlakói közösség részének érezze magát, ami szintén hozzájárult ahhoz, hogy kevesebbet aggódjon és több szerepet vállaljon.

Az animáció azt mutatja, hogy Ahmad két befogadó létesítményben élt. Kezdetben egy vegyes népességű, konténer jellegű létesítményben tartózkodik, majd áthelyezik egy speciális, kísérő nélküli kiskorúak számára fenntartott létesítménybe.

Megjegyzés: az animáció generikus, az összes EU+ ország számára készült, ezért az ábrázolt befogadási környezet egyes EU+ országok esetében jobban, míg más országok esetében kevésbé felelhet meg a valóságnak.

3. Hogyan folytasson csoportos beszélgetéseket serdülőkorú fiú kérelmezőkkel az EUAA animációját felhasználva?

A csoportos beszélgetéseket a befogadó létesítményekben kell tartani, ahol a fiatal kérelmezők számára szabadidős, támogató és tanulási tevékenységek állnak rendelkezésre (házon belül vagy továbbirányítás révén). Ez kulcsfontosságú előfeltételnek minősül az ilyen prevenciós beszélgetések megszervezése szempontjából. Ezenkívül mindig jó, ha az ilyen beszélgetések a kérelmezők számára nyújtott szélesebb körű pszichoszociális és szabadidős támogatásba ágyazódnak.

3.1. Felkészülés és biztosítékok

A csoport összetétele és a keretrendszer

- 6–10 serdülőkorú fiú kérelmező (14–17 éves), vagy külön a kísérő nélküliek és a kísérővel érkezők, vagy vegyes csoportban.
- Olyan serdülőkorú fiú kérelmezők, akik nem használnak kábítószer, vagy akiknek csak mérsékelt vagy szórványos szerhasználatuk van tapasztalatuk.
- 60–90 perces beszélgetés, 15 perces szünettel, ha a beszélgetés 90 percig tart.

Időzítés

- A második hónaptól kezdődően, amikor minden felvételi eljárás, beleértve az elhelyezést is, befejeződött, és a résztvevők már valamelyest megszokták az új helyüket.
- A foglalkozásokat ütemezze úgy, hogy ne ütközzenek a résztvevők egyéb kötelezettségeivel (oktatás, nyelvtanfolyam, sport).

Garantált részvétel. Ügyeljen arra, hogy minden érdeklődő fiatal számára szervezzen beszélgetést.

Tájékozott és önkéntes részvétel. Előzetesen tájékoztassa a résztvevőket és gondozóikat/gyámjaikat, hogy tisztában legyenek a beszélgetés céljával és formájával, és beleegyezzenek a részvételbe. Az időpontban közösen állapodjanak meg.

Támogatás rendelkezésre állása. Tájékoztassa a résztvevőket arról, hogy szükség esetén szociális munkás vagy mentor által nyújtott utótámogatás áll majd rendelkezésre.

Biztonságos tér

- Célszerű, hogy súlyos pszichológiai nehézségekkel küzdő vagy válságban lévő kérelmezők ne vegyenek részt a csoportban, biztosítva ezzel, hogy a beszélgetés ne okozzon további stresszt.
- Gondoskodjon arról, hogy az a résztvevő, akinek a beszélgetés során esetleg szorongásai támadnak, azonnal szakszerű támogatást kapjon, és szükség esetén később egyénileg is megbeszélhesse a témákat.
- A foglalkozás után beszéljen a tolmáccsal is, különösen akkor, ha a tolmács egykor kérelmező volt.

A megbeszélés megközelítése

- Bátorítson minden résztvevőt az eszmecserére, de ne kényszerítse őket erre. A csendes részvétel is előnyös.
- Kezelje a megosztott véleményeket önmagukban is értékes véleményként, és kerülje ezeknek a „helyes vagy helytelen” véleményként történő megvitatását.
- Tegyen fel ellenőrző kérdéseket, hogy megértse a résztvevők gondolatait és reakcióit. Legyen nyitott a résztvevők reakcióira, amelyek a következők lehetnek: egyetértés, megítélés, érzések, kritikák, kérdések vagy tétovázás.

Nyelvek és tolmácsolás

- A moderátoroknak beszélniük kell a résztvevők nyelvét, illetve tolmáccsal vagy kulturális közvetítővel kell együtt dolgozniuk.
- A tolmácsokat tájékoztatni kell a beszélgetés céljáról és a jelen iránymutatásokról.
- Az életkornak megfelelő, egyszerű, empatikus és megnyerő nyelvezetet kell használni.
- A résztvevőknek közös nyelvet (anyanyelv vagy második nyelv) kell használniuk. A vegyes nyelvű csoportokhoz több tolmács kell, ami lassíthatja a beszélgetést és befolyásolhatja a csoportdinamikát.

3.2. A csoportos beszélgetés levezetése

A csoportos beszélgetést egy moderátor vezeti, szükség esetén tolmács vagy kulturális közvetítő segítségével. A moderátornak és a tolmácsnak előzetesen meg kell néznie az animációt, előzetesen össze kell ülniük, hogy tisztázzák a beszélgetés célját, és meg kell állapodniuk a beszélgetés módjáról és struktúrájáról.

Javasoljuk, hogy a beszélgetés két szakaszban történjen, és egy bevezetést és egy záró szakaszt is magában foglaljon.

A beszélgetés menete	Időtartam	Cél	Hogyan?
Bevezetés	10 perc	Hangolja rá a fiúcsoportot a beszélgetésre, és határozza meg a szabályokat.	• Mutakozzanak be egymásnak. • Gyors játék.
1. szakasz	40 perc	Vitassák meg az animáció fő témáit, a résztvevők által kiválasztott témák előtérbe helyezésével.	• Játssza le a teljes animációt. • Játssza vissza az animáció kulcsfontosságú jeleneteit.
Szünet (15 perc)			
2. szakasz	15 perc	Tájékoztassa a résztvevőket az adott befogadó létesítményben rendelkezésre álló erőforrásokról.	• Ossa meg a rendelkezésre álló releváns információkat és egyéb vizuális anyagokat.
Lezárás	10 perc	Ismerje el a fiúk részvételének fontosságát, és kérje fel őket, hogy osszák meg a csoportos beszélgetés során szerzett benyomásaikat.	• Rövid forduló valamennyi résztvevővel.

3.2.1. A csoportos beszélgetés bevezetése

Ülésrend

Javasoljuk, hogy az üléseket félkörben rendezze el, beleértve a moderátor és a tolmács helyét is. Ügyeljen arra, hogy mindenki egyformán jól láthassa a képernyőt.

Ráhangelódás

- Minden résztvevő mutatkozzon be, ha nem ismerik egymást ⁽¹⁴⁾.
- Ha szükséges, játsszon egy gyors játékot ⁽¹⁵⁾, hogy kellemes hangulatot teremtsen.
- Ha a résztvevők körében mindenki ismeri egymást, ugorjon közvetlenül a következő lépésre.

⁽¹⁴⁾ A résztvevők például labdát dobhatnak egymásnak. A labdát tartó résztvevő bemutatkozhat, elmondhatja a nevét és valamelyik hobbiját, majd tovább dobhatja a labdát a következő résztvevőnek.

⁽¹⁵⁾ Gyors játék lehet, hogy a preferenciáikról (kedvenc sport, gyümölcs, napszak) kérdezi a fiúkat, és megkéri őket, hogy röviden fejtssék ki, miért az adott dolog a kedvencük. A válaszok legyenek röviddek.

Határozzák meg a csoport szabályait

A kezdés előtt határozzanak meg közösen néhány alapszabályt, például:

- egymás meghallgatása;
- a különböző vélemények tiszteletben tartása;
- jelenlét (nincs telefonálás / nincs ki-be járkálás).

Fejtse ki:

- a beszélgetés célját és időtartamát;
- hogy a beszélgetésnek semmi köze a menedékkjog iránti kérelem elbírálásához;
- hogy nincsenek helyes vagy helytelen válaszok, a lényeg az, hogy az animációból származó közös benyomások és vélemények alapján közösen beszélgessenek;
- hogy a résztvevők bármikor távozhatnak, ha kényelmetlenül érzik magukat.

Nézzék meg az animációt: játssza le a csoportnak a 2 perc 51 másodperces animációt.

Indítson a következő kérdéssel: „Mi az, ami ebben az animációban benyomást tett rád?”

3.2.2. Tippek a csoportos beszélgetés moderálásához – 1. szakasz

A résztvevők számára érdekes témák meghatározása és megvitatása

A beszélgetés során meg fogjuk vizsgálni, hogy a résztvevők hogyan reagálnak az animációra, és meghatározzuk azokat a témákat, amelyek érdeklődésre tarthatnak számot, anélkül hogy ötleteket fogalmaznánk meg. A serdülőkorú fiú kérelmezők különböző csoportjai személyes körülményeiktől, háttérüktől stb. függően különböző témákra összpontosíthatnak. E témák közé tartozhat a magány, az új országhoz való alkalmazkodás, a karriertörekvések. Néhányan úgy dönthetnek, hogy a kábítószerekről és a bűnözésről is beszélnek. Bármely felvetett téma megvitatásra alkalmas, a moderátoroknak pedig gondoskodniuk kell arról, hogy a megelőzés és a résztvevők ellenálló képességének megerősítése maradjon a középpontban.

Az alábbiakban tippeket talál ahhoz, hogy hogyan használhatja fel az animációs kisfilm témaköreit és szimbólumait, hogy azok útmutatást nyújtsanak az érdemi vitához.

A „ráközelítés” szakasza ismerteti az animáció vonatkozó legfontosabb részeit.

A „Mindenhol van élet” című animáció a szerhasználat megelőzéséről – fő témák	
Első találkozás a befogadó intézménnyel és az új környezettel	
Idősáv: 00.00 – 00.35	
Fő üzenetek	Azok a kihívások és érzések, amelyekkel az új országba érkezve szembesültök, valóságok, és ezeket elismerjük.
Irányadó kérdések	Egy új országba való megérkezés kihívást jelenthet. A saját tapasztalataitok alapján mi volt az, amit nehéznek találtatok, és mi volt, ami pozitív és hasznos volt számotokra? Egy új helyen nehéz lehet az eligazodás. A saját tapasztalataitok alapján mi az, amit nehéznek találtatok, és mi volt, ami pozitív és hasznos volt számotokra?
Megvitatandó témák	• nyelv • új kultúra és szabályok • a résztvevők által felvetett egyéb témák
Fő szimbólumok	Konténerépületek: a kérelmezők életének egy változó szakaszát szimbolizálják.
Közelítsen rá az animációs történetre. Ahmad, egy 16 éves, kísérő nélküli afganisztáni fiú megérkezik egy konténerépületekből álló befogadó létesítménybe, ahol úgy érzi, hogy nincs biztonságban, és ahol minden új számára. Szembesül a magányossággal, a kulturális különbségekkel és azzal, hogy meg kell tanulnia az új környezet szabályait.	
Az új országhoz való alkalmazkodással kapcsolatos kételyek	
Idősáv: 00.35 – 1.20	
Fő üzenetek	A befogadó intézménybeli élethez és az új kultúrához való alkalmazkodás során felmerülő kihívások és érzések valóságok, és ezeket elismerjük.
Irányadó kérdések	Ha valaki unatkozik, vagy aggódik a befogadó állomáson való tartózkodás alatt, mit gondoltok, mi segíthetne abban, hogy jobban érezze magát? Szerintetek mi segíthet az ilyen személyeknek abban, hogy jobban érezzék magukat?
Megvitatandó témák	• magány • unalom • nosztalgia az otthon, a család és a barátok iránt • az alkalmazkodással és a menedéj iránti kérelem eredményével kapcsolatos aggodalom • a megfelelő barátok kiválasztása • negatív megküzdési mechanizmusok (dohányzás, ivás, drogok) • a résztvevők által felvetett egyéb témák
Fő szimbólumok	Felhők: a múlt időt jelképezik; a valósággal való nem megfelelő kapcsolat. Az éjszaka: rossz hangulatot, negatív következményekkel járó tevékenységeket, szomorúságot jelképez.

Közelítsen rá az animációs történetre. Ahmad egyedül ül a szobájában, és a felhős égboltot nézi, ami a tennivaló nélkül múlt időt szimbolizálja. Magányosnak érzi magát, nyomasztja az új helyzet, és az otthon hagyott családjára és barátaira gondol. A jelenet szomorúságot és aggodalmat sugároz, ahogy Ahmad próbál rájönni, hogyan alkalmazkodjon az új életéhez.

A következő jelenetben Ahmad egy csapat fiút lát a befogadó létesítmény előtt. Késő este van, dohányoznak és isznak, és esetleg kábítószerrel használnak. Észreveszi azonban, hogy láthatólag ők sem érzik jól magukat, és úgy tűnik, hogy bizonytalanok azzal kapcsolatban, hogy miként igazodjanak el új életükben. Úgy dönt, hogy nem csatlakozik hozzájuk. Ahmad számára egyértelmű, hogy nem azért jött az új országba, hogy kábítószerrel használjon a beilleszkedéshez.

A befogadó intézményben töltött idő konstruktív felhasználása a jövőbeli célok elérése érdekében

Idősáv: 1.20 – 2.38

Fő üzenetek	A befogadó intézményben töltött időt egészséges és hasznos módon lehet felhasználni a tanulásra és a menedékhelyi határozat utáni életre való felkészülésre. Ellenálló vagy, és a barátok segítségével és a személyzet támogatásával motiválnak és elégedettnek érezheted magad, amíg a kérelmedre vonatkozó döntésre vársz.
Irányadó kérdések	Miért fontosak a jó barátok? Mit jelent jó barátnak lenni? Milyen szakmát szeretnétek választani és miért? Milyen készségekre van szükség ehhez a szakmához? Mit tartotok a leginkább nagyra saját hazátokban és kultúrákban? Ha lehetőséget kapnátok arra, hogy elkészítsétek ennek az animációnak egy részét, hogyan folytatnátok Ahmad történetét? <i>Alternatív megközelítés</i> Mit gondoltok arról, hogy Ahmad hogyan kezelte a befogadó intézményben való tartózkodását? Hasznos-e ez számotokra? Mit gondoltok, csinál-e valami olyat Ahmad, amit ti is próbálhatnátok többször csinálni? Vannak-e más ötleteitek?
Megvitatandó témák	• barátság: a jó barátok kiválasztása és a rossz befolyás elkerülése • egy szakma elsajátítása: a jövőbeli szakmához szükséges készségekre összpontosítva • ellenálló képesség • a saját hazai kultúra és nyelv fontossága
Fő szimbólumok	Sárkány: a szabadságot, az ellenálló képességet, a reményt, a csapatmunkát és a barátságot jelképezi (a sárkányt két ember eregeti). <i>A sárkányeregetés népszerű szabadtéri sport olyan országokban, mint Afganisztán vagy Szíria.</i> Autószerelő: a szakmát jelképezi, amely kiteljesedést és függetlenséget ad.

Közelítsen rá az animációs történetre. Ahmad úgy dönt, hogy nem használ kábítószerket a beilleszkedés érdekében, hanem arra a célra összpontosít, hogy elsajátítson egy szakmát. Az ablaka előtti felhők sárkánnyá alakulnak át, ami a jövőbeli törekvéseit szimbolizálja. A következő jelenetben, amely a jövőt ábrázolja, Ahmad már idősebb, és autószerelőként dolgozik.

Az ezt követő jelenetben azt látjuk, hogy Ahmad átköltözött egy speciális, kísérő nélküli kiskorúak számára fenntartott intézménybe, ahol részt vesz a tevékenységekben, jó barátokat szerez, mint például Husszein, és nyelvórákra jár. Együtt töltik az idejüket, sárkányt eregetnek, és készítik a házi feladatukat.

Az utolsó jelenetben Ahmad egy rokonával beszélget telefonon, sportolni készül a barátaival, és találkozik a vele foglalkozó szociális munkással, ami jól szemlélteti a befogadó intézményben töltött, jól strukturált időt.

Megjegyzés: nem minden fiú tud feltétlenül kapcsolódni a sárkányeregetéshez (egyesekek ezt talán csak kisgyermekeknek való tevékenységnek tarthatják). Ebben az esetben meg lehet kérdezni őket, hogy milyen tevékenységet folytatnak/játékot játszanak szívesen a barátaikkal.

3.2.3. Tippek a csoportos beszélgetés moderálásához – 2. szakasz

Útmutatás a résztvevők számára rendelkezésre álló erőforrásokkal kapcsolatban.

A „kiválasztott” témákról folytatott vita el fog vezetni a befogadási környezetben rendelkezésre álló azon erőforrásokról való beszélgetéshez, amelyek segítik a serdülőkorú fiúkat abban, hogy strukturált és egészséges módon töltsék idejüket.

Ön tájékoztatást nyújt az információszolgáltatásról, az orvosi és pszichológiai támogatásról, a nyelvtanulásról, az iskolai támogatásról, valamint a szabadidős, sport- és kulturális tevékenységekről.

Emellett bemutatja a létesítményben dolgozó támogató személyzetet, például a szociális munkásokat, az ápolókat, az orvosokat és a pszichológusokat, ha vannak ilyenek. A cél az, hogy arra biztassuk a fiúkat, hogy közösségként tekintsenek a befogadó létesítményre, és szükség esetén a személyzet segítségét kérve használják ki annak erőforrásait.

A befogadó létesítményben töltött idő konstruktív felhasználása információk, támogatás vagy útmutatás megszerzésére		Időszak: 1.41 – 2.10
Fő üzenetek	A befogadó létesítményben olyan erőforrások állnak rendelkezésre, amelyek segítenek az idő egészséges eltöltésében. Ha valamilyen igényeitek vannak, szóljatok az illetékes személyzetnek. Kérjetelek támogatást, és tegyetek fel kérdéseket, amikor információra és útmutatásra van szükségetek.	

Irányadó kérdések	Tudjátok-e, hogy mikor fordulhattok a személyzethez támogatásért? Ismeritek-e az intézményben folyó szociális, oktatási és szabadidős tevékenységeket?
Megvitatandó témák	• az orvosi, pszichoszociális, iskoláztatási és nyelvtanulási támogatás fontossága (csak azokat ismertesse, amelyek rendelkezésre állnak és hozzáférhetők) • a nap megszervezése és a rendelkezésre álló szabadidős tevékenységek • konkrétan rendelkezésre álló szociális, egészségügyi, oktatási és szabadidős erőforrások
Fő szimbólumok	Sárkány: a barátságot, a csapatmunkát és a kölcsönös támogatást jelképezi. A befogadó létesítmény személyzete (ápoló, befogadási tisztviselő): az emberi találkozások és a segítségkérés fontosságát képezi le.
Közelítsen rá az animációs történetre. Ahmad a személyzethez fordul segítségért. Egy szociális munkással beszélget, hogy útmutatást kapjon a befogadó létesítmény közösségi életéhez, és felkeresi az ápolót, hogy gyógyszert kérjen a fájdalmaira. Ahmad barátja, Husszein is tanácsot kér a szociális munkástól, aki meghallgatja és útmutatást ad, esetleg pszichológust javasol, ha szükséges. Az animáció azzal az üzenettel zárul, hogy a fiatalokat arra bátorítja, hogy forduljanak tanácsért a befogadó állomás munkatársaihoz.	

3.2.4. A csoportos beszélgetés lezárása

A foglalkozás zárásaként kérje meg a fiúkat, hogy osszák meg a beszélgetéssel kapcsolatos gondolataikat, a következő kérdések segítségével:

- Mit találtak jónak a beszélgetésünkben?
- Mit lehetett volna jobban csinálni?
- Ha egy szóval vagy képpel kellene leírnotok, hogy milyen érzéseitek vannak a beszélgetéssel kapcsolatban, mi lenne az?

Ne térjen vissza a válaszok alapján a beszélgetéshez. Egyszerűen biztosítson teret a résztvevők számára, hogy megosszák a gondolataikat vagy érzéseiket. Miután mindenki megosztotta a véleményét, köszönje meg a részvételt.

Emlékeztető. Tájékoztassa a fiúkat arról, hogy az alkalmas időben találkozhatnak egy szociális munkással vagy mentorral, ha többet szeretnének beszélgetni az animációról és annak témáiról, illetve mindarról, ami a beszélgetés kapcsán felmerült bennük.

Mellékletek a prevenció célú csoportos beszélgetéseket levezetőknek szóló kiegészítő információkkal

Az alábbi áttekintések célja annak segítése, hogy a serdülőkorú kérelmező fiúkkal folytatott csoportos beszélgetéseket moderáló befogadási szakemberek jobb általános ismeretekkel rendelkezzenek a szerhasználat témájában. Az áttekintések nem arra szolgálnak, hogy azokat önmagukban felhasználják a csoportos beszélgetések során.

I. melléklet: Szerhasználat és annak hatása a fiatalokra

Az EU-ban a kábítószerhelyzetet a kábítószeres nagyfokú hozzáférhetősége és használata jellemzi. A rendelkezésre álló kábítószeres igen változatosak, a pszichoaktív anyagok és az új szintetikus kábítószeres széles köre érhető el. A kábítószerfogyasztóknál nagyobb lehet a káros egészségügyi következmények kockázata, mivel – esetleg tudtukon kívül – nagyobb hatású vagy újszerű anyagokat vagy kábítószer-keverékeket fogyaszthatnak, amelyek ismeretlen egészségügyi kockázatokkal járnak ⁽¹⁶⁾. Az európai országokban a felnőttek és a fiatalok körében egyaránt megfigyelhető a szerhasználat.

Mi az a szerhasználat? Különböző pszichoaktív anyagok használata, amelyek hatással vannak az érzésekre, az érzékelésre, a gondolkodási folyamatokra és/vagy a magatartásra. Ez magában foglalhatja a ritkán és kísérleti jelleggel történő használatot, amely azonban különböző tényezőktől függően átmehet rendszeresebb és rendellenesebb használatba. A szerhasználat alakulása három szakaszra bontható, az alábbiakban részletezettek szerint.

1. Olyan használat, amely mérsékelt és szórványos bevitellel jár, a szerhasználat egy az egyén számos szabadidős célú tevékenysége közül.
2. Az intenzívebb és fokozottabb használat során a szerhasználat tartósabbá és gyakoribbá válik, és ez az egyén fő szabadidős tevékenysége. Bár a szociális és személyes működés kezd szűkülni, a viselkedés még mindig nagyrészt szervezett, és az egyén képes a legtöbb szerepét és feladatát ellátni.
3. A szerhasználat feletti kontroll elvesztése és a szerhasználati zavar kialakulása azt jelenti, hogy az egyén számára a szerrel kapcsolatos tevékenységek kerülnek elsődlegesen a középpontba. Fontos megjegyezni, hogy az egyik szakaszba

⁽¹⁶⁾ EMCDDA, *European Drug Report. Trends and Developments* (Európai kábítószer-jelentés – Trendek és fejlemények), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2022, *EMCDDA European Drug Report 2024* (Az EMCDDA 2024-es európai kábítószer-jelentése), EUDA.europa.eu, 2024, hozzáférés: 2024. december 5., <https://emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024>.

való belépés szükséges, de nem elégséges a következő szakaszba való továbblépéshez ⁽¹⁷⁾.

Mi az a pszichoaktív-szer-használati zavar? A szerhasználók többsége nem tapasztal súlyos károsodást, azonban egyes szerhasználóknál előfordulnak olyan problémák, amelyek jelentősen rontják egészségüket, szociális funkcióikat és jólétüket, ezeket nevezzük szerhasználati zavaroknak (ezek lehetnek enyhék, mérsékelték vagy súlyosak). Az Egészségügyi Világszervezet szerint (Betegségek Nemzetközi Osztályozása, BNO 11) különbséget kell tenni a káros szerhasználat és a függőség között. A káros szerhasználat olyan szerhasználati mintázatra utal, amely kárt okoz a fizikai vagy mentális egészségben. A függőség olyan szerhasználatot jelent, amely sóvárgást idéz elő és nehézségeket okoz a használat kontrolljában; a káros következmények ellenére tartós használatba torkollik; toleranciát idéz elő; és elvonási tüneteket okoz. Egyes személyek esetében anélkül is problémák merülhetnek fel a szerhasználattal kapcsolatban, hogy elérnék a káros szerhasználatra vagy a függőségre vonatkozó klinikai küszöbértékeket ⁽¹⁸⁾.

Szerhasználat és fiatalok. Az EU egészére kiterjedő, 15 és 16 év közötti fiatalok körében rendszeresen elvégzett, alkoholra és egyéb kábítószerekre vonatkozó iskolai felmérés azt mutatja, hogy a fiatalokat jelentősen érinti a dohányzás és az alkoholfogyasztás, beleértve az intoxikációs eseményeket is. A felmérésben résztvevők közel egyötöde számolt be tiltott szerhasználatról, a kannabisz volt a leggyakrabban használt szer. A vényköteles gyógyszerek serdülők körében történő, nem orvosi célú használata aggodalomra ad okot, mivel egyes diákok arról számoltak be, hogy már előfordult, hogy nyugtatókat vagy fájdalomcsillapítókat használtak, hogy „betépjenek” ⁽¹⁹⁾. Az Európába érkező fiatalok, például a nemzetközi védelmet kérelmezők, a szerhasználattal szemben megengedő társadalmakba kerülnek és ki vannak téve az ezzel járó lehetséges kockázatoknak.

A fiatalok különböző okokból próbálhatnak ki vagy használhatnak szereket.

Más személyek magatartásának követése

A rendszeresen alkoholt fogyasztó, dohányzó vagy szereket kipróbáló szülők és felnőtt személyek miatt a fiatalok úgy fogják fel, hogy a szerhasználat megengedhető és elfogadott. Ezt a felfogást a kortársak és barátok is megerősíthetik, akik isznak vagy kannabiszt

⁽¹⁷⁾ EMCDDA, *European Prevention Curriculum. A Handbook for decisions-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use* (Az Európai Unió megelőzési programja. Kézikönyv döntéshozók, véleményformálók és politikai döntéshozók számára a szerhasználat tudományosan megalapozott megelőzése terén), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2019, EUDA.europa.eu, 28–29. o., hozzáférés: 2025. március 19., https://www.euda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en. Az Európai Unió megelőzési programja olyan szakemberek képzésére szolgál, akik részt vesznek a megelőzéssel kapcsolatos döntések, vélemények és politikák alakításában Európában a szerhasználat tudományosan megalapozott megelőzése terén.

⁽¹⁸⁾ EMCDDA, *European Prevention Curriculum. A Handbook for decisions-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use* (Az Európai Unió megelőzési programja. Kézikönyv döntéshozók, véleményformálók és politikai döntéshozók számára a szerhasználat tudományosan megalapozott megelőzése terén), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2019, 29–30. o., hozzáférés: 2025. március 19., https://www.euda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en.

⁽¹⁹⁾ EMCDDA, *ESPAD Report 2019. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, (2019-es ESPAD jelentés. Az alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásokról szóló európai iskolai felmérés eredményei), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2020, hozzáférés: 2025. március 19., https://www.espad.org/sites/default/files/2020.3878_EN_04.pdf, 42–48. o. A felmérést 49 európai országban bonyolították le.

használnak, és általában a kortárs környezet, amely azt sugallja, hogy a szerhasználat a fiatalok élettapasztalatának és állítólagos életörömeinek része.

Kíváncsiság és a tapasztalatszerzésre való törekvés

A pszichoaktív szereket kíváncsiságból vagy azonnali kielégülés céljából is használhatják, mivel gyorsan hatnak, és a kezdeti hatások olykor jó érzéssel töltenek el. A szereket azért is kipróbálhatják a fiatalok, hogy megtapasztalják és demonstrálják függetlenségüket, és felnőtteknek érezzék magukat.

Menekülés és öngyógyítás

Ha egy fiatal frusztrált, és nincs olyan barátja, akiben bíz, vagy olyan társasága, amely gondoskodást nyújtana számára, előfordulhat, hogy a szerekekhez nyúl, hogy megkönnyebbüljön, és hogy energiát és önbizalmat szerezzen. Előfordul, hogy bizonyos szereket a stressz (pl. az iskolában), a szorongás vagy a depresszió kezelésére használnak. E célok elérése érdekében egyesek vényköteles stimulánsokat használhatnak, hogy energikusabbnak érezzék magukat és növeljék a koncentrációs képességüket, vagy vényköteles nyugtatókat használhatnak a különböző eredetű érzelmi stressz kezelésére.

Magány és unalom

Egyes fiatalok számára nehézséget jelenthet, hogy elfoglalják magukat, vagy hogy megbirkózzanak az egyedülléttel. Miközben a szerek adhatnak nekik valami elfoglaltságot, közös alapot biztosíthatnak a társaikkal való szocializálódáshoz és a csoporthoz való kötődéshez.

Önbizalomhiány, a szabadabb önkifejezés igénye

A szerek hatására a fiatalok úgy gondolhatják, hogy képesek nagyobb önbizalommal fellépni, mivel csökkennek a gátlások és a szociális szorongás. Így lehetséges, hogy az érintettek bátorsága lesz olyan dolgokat is megtenni, amelyeket normális esetben nem tenne, például táncolni, még akkor is, ha rossz táncos vagy teli torokból énekelni, még akkor is, ha nem jó énekes, vagy közeledni a társaikhoz, annak ellenére, hogy egyébként nagyon szégyenlős.

Hajlamosító környezetek

A filmekben, a népszerű médiában és a közösségi médiában mindennapos, hogy fiatalok és idősek isznak vagy szereket használnak. Ezeket a tevékenységeket gyakran úgy mutatják be, hogy látszólag következmények nélkül zajlanak le.

Bár előfordulhat, hogy a szerek alkalmi használata nem okoz azonnali kárt, a gyakori használat, a nagy mennyiségek használata, a korai kezdés, a polidrog-használat ⁽²⁰⁾ és a kockázatos minták (kábitószer járművezetéssel vagy szexuális tevékenységgel összefüggésben történő használata) negatív következményekkel járhatnak. Meggyőző bizonyítékok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a gyakori szerhasználat

⁽²⁰⁾ A polidrog-használat két vagy több – legális vagy illegális – pszichoaktív szer egyidejű vagy egymást követő használatát jelenti. A kábítószeres együttes alkalmazása növelheti az egészségügyi problémák kockázatát és megnehezítheti a hatékony beavatkozások végrehajtását, ami például az akut mérgezésre való reakció során problémát jelent.

rossz fizikai és mentális egészséghez vezethet, ami hatással van az iskolai részvételre és teljesítményre ⁽²¹⁾.

II. melléklet. Mit jelent a szerhasználat hatékony megelőzése?

A szerhasználat megelőzésének célja a pszichoaktív szerek használatának leállítása vagy késleltetése. Szerepet játszhat abban is, hogy csökkentse annak esélyét, hogy azok, akik már elkezdtek a szerhasználatot, a problémás szerhasználat felé lépjenek tovább ⁽²²⁾. A megelőzés legtöbb célcsoportja esetében nem áll fenn a szerhasználati zavar közvetlen kockázata, de e csoportok ki lehetnek téve az egészségügyi vagy pszichológiai ártalmak, az iskolából való lemorzsolódás, a rendőrséggel való problémák, a kockázatos magatartás (pl. szexuális kockázatvállalás) kockázatának. Ezeket potenciálisan bárki megtapasztalhatja, aki szert használ.

A tanulmányok azt mutatják, hogy az iskoláskorúak körében a szerhasználat megkezdésének késleltetése akkor érhető el, ha a megelőzés a fiatalok személyes és szociális készségeinek fejlesztésére összpontosít, hogy támogassa az egészséges szocializációt, valamint egy olyan gondoskodó környezet kialakítását helyezi előtérbe, amelyben korlátozottan vannak jelen az egészségtelen magatartást kiváltó okok. Ezek a megelőzési stratégiák a következőkre összpontosítanak:

- a szociális kompetenciák, a nemet mondás képessége és az egészséges döntéshozatalra való képességek egyéni szintű fejlesztése;
- a szerhasználatkal kapcsolatos iskolai politikák;
- olyan védő és gondoskodó iskolai környezet kialakítása, amely elősegíti a tanulást, és a környezet és a rendszer szintjén világos szabályokat állapít meg a szerhasználatkal kapcsolatban ⁽²³⁾.

A fiatal népesség körében a szerhasználat gyakran része a viselkedési problémák és a kockázatvállalás szélesebb körű mintázatának. A megelőzési intézkedéseknek tehát átfogóan kell foglalkozniuk a problémával. Ahelyett, hogy kifejezetten és elszigetelten foglalkoznának a szerhasználatkal, a hangsúlyt a szociális készségek és kompetenciák fejlesztésére kell helyezni az egészséges szocializáció támogatása érdekében, és inkább az ilyen magatartáshoz elvezető meghatározó környezeti, társadalmi és kereskedelmi tényezőkkel kell foglalkozni, semmint önmagában a szerhasználatkal.

⁽²¹⁾ Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala, az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete, az Egészségügyi Világszervezet, „Education Sector Responses to the Use of Alcohol, Tobacco and Drugs” (Az oktatási szektor válaszüntézkedései az alkoholfogyasztásra, a dohányzásra és a szerhasználatra), *Good Policy and Practice in Health Education*, 10. füzet, 2017, 26. o., hozzáférés: 2025. március 19., https://cdn.who.int/media/docs/default-source/substance-use/247509eng.pdf?sfvrsn=51329e52_2&download=true.

⁽²²⁾ *EMCDDA European Drug Report 2024* (Az EMCDDA 2024. évi európai kábítószer-jelentése), EUDA.europa.eu, 2024, hozzáférés: 2024. december 5., 14. o., <https://emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024>.

⁽²³⁾ EUDA, „Schools and drugs: health and social responses” (Iskolák és kábítószer: egészség és társadalmi válaszok), 2022. április, hozzáférés: 2024. december 4., https://www.euda.europa.eu/publications/mini-guides/schools-and-drugs-health-and-social-responses_en

Miről szól a szerhasználat megelőzése (különös tekintettel a fiatalokra)?

Meghozandó intézkedések	Kerülendő intézkedések
Mezoszinten (szociális miliő; közösség) Olyan környezetek biztosítása, amelyek: • kábítószer-mentesek; • korlátozzák az egészségtelen vagy kockázatos viselkedési lehetőségeknek való kitettséget; • előmozdítják az egészséges viselkedési lehetőségek rendelkezésre állását; • szociális gondoskodást nyújtanak. Egészséges társadalmi kapcsolatok biztosítása. A gondoskodást nyújtó családi kötelékek ápolása, valamint a közösségi támogatás és szerepvállalás biztosítása. Mikroszinten (egyéni szinten) • Tartalmas elfoglaltságok és céltudatosság biztosítása. • Szociális kompetenciák fejlesztése. • Pszichoedukáció (érzelmi műveltség, érzelmekkel és stresszel való megküzdés). • Hatékony kommunikáció tanítása és interperszonális készségek fejlesztése. • Szülők támogatása a szülői készségek fejlesztésében.	Kizárólag tájékoztató jellegű beavatkozások a következőkre vonatkozóan: • a kábítószer típusai, • a kábítószer testre és lélekre gyakorolt negatív hatásai, • a szerhasználathoz kapcsolódó büntetések. Olyan beavatkozások biztosítása (a közösségi és a tömegmédiában), amelyek implicit módon arra utalnak, hogy a szerhasználat széles körben elterjedt és gyakori, kulturális norma vagy a nehézségekkel való megküzdés szokásos formája lenne.

Az Európai Unió
Kiadóhivatala

